

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: pasts@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

07.06.2024 Nr. 1-17/1889

Uz 09.05.2024. Nr. 1-5/126

Latvijas Republikas tiesībsargam

Par tiesas sēžu atklātumu administratīvajā procesā

Tieslietu ministrija ir izskatījusi Latvijas Republikas tiesībsarga 2024. gada 9. maija vēstuli Nr. 1-5/126 (turpmāk – vēstule), kurā aicināts iespējami īsākā laikā novērst trūkumus Administratīvajā procesa likuma (turpmāk – APL) 108. pantā, noteikt izņēmumus administratīvo lietu izskatīšanai slēgtā tiesas sēdē, nodrošinot personu, jo īpaši bērnu, tiesību aizsardzību tādā pat apjomā, kādā tas paredzēts civilprocesā un kriminālprocesā un informēt par paveikto un plānoto tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Vēstulē ietvertais jautājums tika izskatīts Tieslietu ministrijas Pastāvīgās APL darba grupas (turpmāk – darba grupa) sēdē. Darba grupas sēdē piedalījās darba grupas locekļi, tostarp, tiesneši no Administratīvās rajona tiesas, Administratīvās apgabaltiesas un Senāta Administratīvo lietu departamenta.

Darba grupas sēdē tika konstatēts, ka nevar pilnībā salīdzināt kriminālprocesā, civilprocesā un administratīvajā procesā noteikto attiecībā uz tiesas sēžu atklātību, jo attiecīgo subjektu aizsardzība ir atšķirīga. Piemēram, kriminālprocesā ir svarīgi, vai tas ir cietušais, vai tas ir apsūdzētais, vai arī nepieciešama liecinieka aizsardzība. Līdz ar to, lai paredzētu konkrētu regulējumu APL, ir nepieciešama detalizētāka visu procesu pētīšana un salīdzināšana. Tāpat APL 108. pantā nevar paredzēt līdzīgu regulējumu, kāds ir Bāriņtiesu likuma 48. pantā, jo tas ir ļoti plašs (proti, tās ir lietas par bērnu un aizgādībā esošo personu personisko un mantisko interešu un tiesību aizsardzību). Šādā gadījumā pēc būtības vajadzētu noteikt, ka visas lietas, kas skar bērnu intereses, izskata tikai slēgtā tiesas sēdē. Savukārt, piemēram, lietas, kas saistītas ar nodokļiem, atvieglojumiem u.tml., arī skar bērna mantiskās tiesības, tomēr nebūtu uzskatāms, ka tām būtu jānosaka īpaša slepenība.

Šobrīd procesa dalībnieki var arī lūgt izskatīt lietu slēgti. Turklāt arī paši tiesneši lemj, vai konkrēto lietu izskatīt slēgti vai daļēji slēgti. Šobrīd ir instrumenti, kā risināt jautājumu par to, kā izskatīt lietas, kurās iesaistīti bērni. Tiesnešu ieskatā nepieciešams saglabāt elastību lietu izskatīšanas atklātībā, jo mēdz būt tādi gadījumi, kad pats bērns prasa daļu lietas izskatīt atklātā tiesas sēdē.

Vēstulē minētais jautājums ir saistīts ar Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 10. marta blakus lēmumu par nepieciešamību pilnveidot likumā "Par tiesu varu" paredzēto regulējumu par slēgtas lietas materiālu pieejamību. Proti, abi jautājumi jāskata kopsakarā, kas ir slēgtas tiesas sēdes, kāds ir slēgtas tiesas sēdes statuss, cik tālu ir pieejami nolēmumi u.tml., jo dažkārt ir tādas lietas, kad nepiedalās neviens procesa dalībnieks, bet nolēmums nav pieejams, jo lieta izskatīta slēgti. Turklāt nevar teikt, ka tiesas neaizsargā bērnu intereses, jo praksē ir redzams, ka tiesneši nosaka lietu izskatīšanu slēgtās tiesas sēdēs.

Tieslietu ministrija pilnībā piekrīt, ka bērna tiesības ir aizsargājamas visaugstākajā mērā. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka no tā, kādā (atklātā vai slēgtā) tiesas procesā ir skatīta lieta, ir atkarīgs, vai tiesas nolēmums ir publiski pieejams (skat. likuma "Par tiesu varu" 28.² pantu un Ministru kabineta 2009. gada 10. februāra noteikumus Nr. 123 "Noteikumi par tiesu informācijas publicēšanu mājaslapā internetā un tiesu nolēmumu apstrādi pirms to izsniegšanas"), kas savukārt ļauj sabiedrībai sekot līdzi judikatūras attīstībai, kā arī tiesas spriešanai kopumā. Tādējādi vēstulē minētajā jautājumā ir nepieciešams šīs abas intereses rūpīgi samērot. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrija pateicas Tiesībsargam par jautājuma aktualizēšanu un informē, ka ir uzsākusi un šajā gadā turpinās strādāt pie šī jautājuma, tiesas sēžu statusa un tiesas nolēmumu pieejamības regulējuma uzlabošanas.

Valsts sekretāra vietniece
tiesību politikas jautājumos

A. Smiltēna